

**АНАЛИЗ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ НА ДЕНТАЛНАТА ПОМОЩ, ПОЛЗВАЛИ
СТОМАТОЛОГИЧНИ УСЛУГИ В ГР. СОФИЯ**

Евелина Перчинска - Поптодорова, Тихомира Златанова, Стайко Спиридонов
Факултет по Обществено здраве, Медицински Университет – София
1527 София, ул. „Бяло море” № 8, e-mail: prof.zlatanova@gmail.com

ANALYSIS OF DENTAL CARE USERS USING SERVICES IN SOFIA
Evelina Perchinska - Poptodorova, Tihomira Zlatanova, Stayko Spiridonov
Faculty of Public Health, Medical University – Sofia
1527, Sofia, 8, Bialo more Str., e-mail: prof.zlatanova@gmail.com

Abstract: The present paper analyses the results of an inquiry realized in June-December 2016. The inquiry investigates users of dental care which make use of dental services in Sofia capital. It is examined the distribution of questioned people according their sex, age, place of living (town, village, capital), average income per member of family, dental care expenses as well as the frequency of services utilization of National health insurance fund (NHIF). The examination proves that the users of dental care services are relatively uniformly distributed according sex and age, the main part (about 70%) are capital residents, over 50% have an average income within the range of 301 and 1000 lv, the biggest group of 36% pay out over 200 lv annually for dental cares and 31% do not use any dental services of NHIF. This result proves that NHIF dental services financing is extremely insufficient and the present health system doesn't meet adequately the social needs and hopes.

Keywords: dental cares, health insurance, National health insurance fund (NHIF).

ВЪВЕДЕНИЕ

В Р. България денталните заболявания обхващат огромен брой от населението. Те са кумулативни, прогресивни и нямат свойството за самоизлекуване. Всяко нелекувано заболяване развива усложнения, които допълнително затрудняват лечебния процес. Трудно е пациентите да се научат сами да се грижат за своето собствено здраве. Допълнителен фактор за отдръпването им от кабинетите по дентална медицина е така нареченото доплащане (копеймънт) за всяка дейност. Повечето смятат, че след като имат непрекъснати здравно-осигурителни права, не би трябвало да плащат нищо. Всички знаем, че здравеопазването е недофинансирано. Недостатъчният размер на средствата за дентална помощ води до задълбочаване на негативните тенденции в денталното здраве на всички възрастови групи от населението, обективна невъзможност за влагане на висококачествени дентални материали и съвременни методики в денталното лечение и пълен отказ от дентално обслужване на населението с обеззъбени челюсти.

ЦЕЛ на настоящата статия е анализ на потребителите на денталната помощ в гр. София по отношение на техните доходи, социален статус, лични средства за дентални услуги и ползвани услуги по линия на НЗОК.

За реализиране на тази цел си поставихме следните **ЗАДАЧИ**:

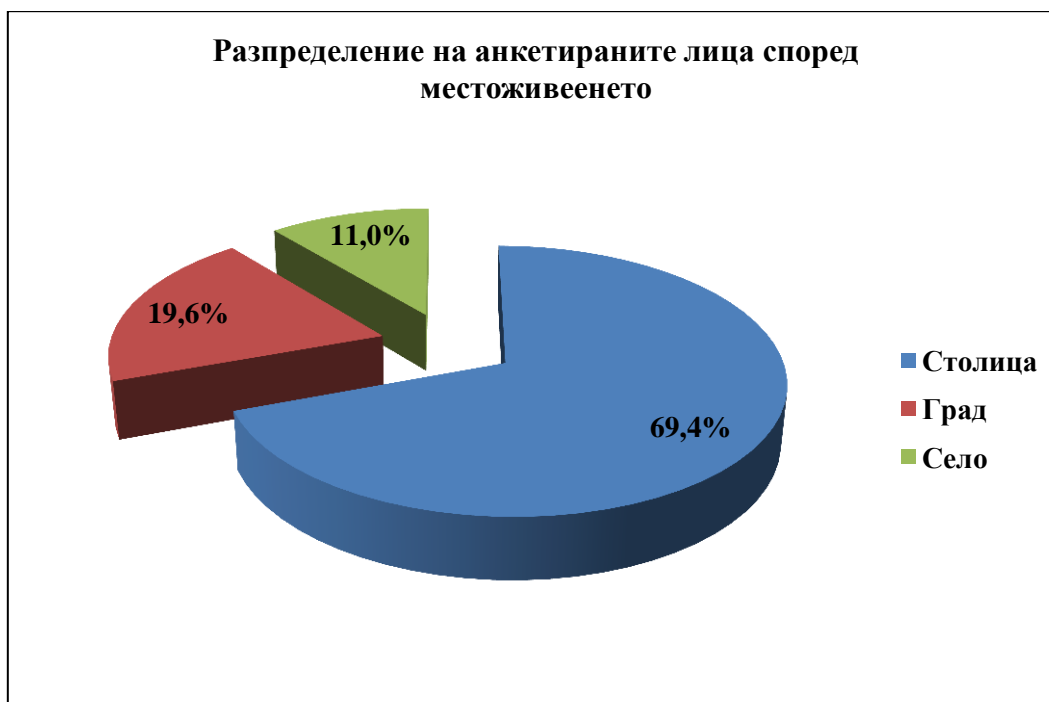
1. Анализ на местоживеенето на анкетираните лица.
2. Анализ на доходите и социалния статус на респондентите.
3. Анализ на средствата, отделяни за дентални услуги.
4. Честота на ползване на услуги по линия на НЗОК.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

През периода юни – декември 2016 г. е проведено анкетно проучване на 291 реални

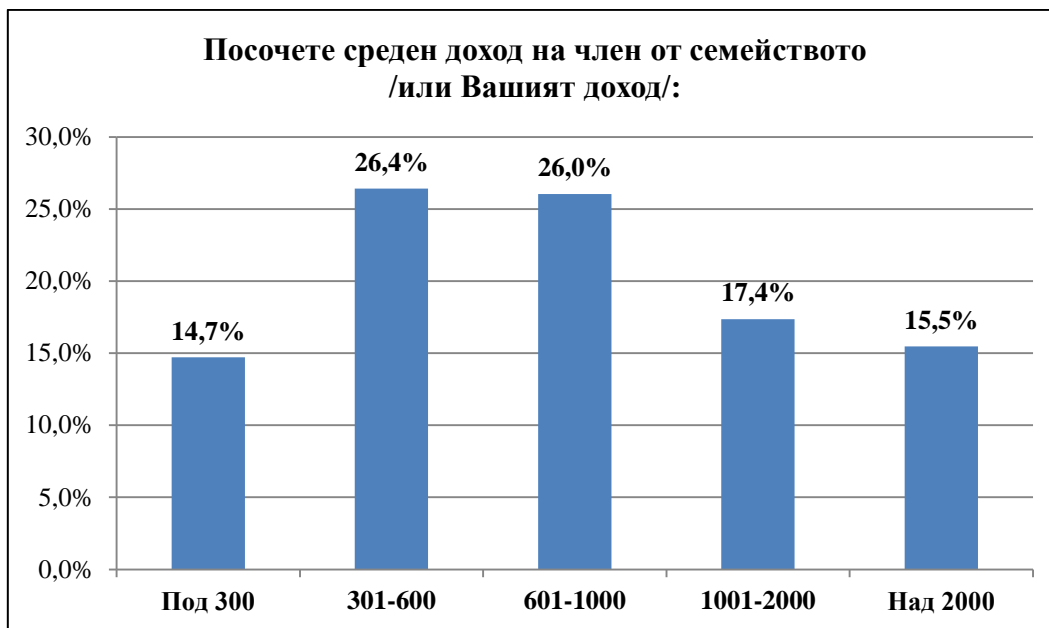
потребители на дентална помощ, ползвали стоматологични услуги в гр. София.

Обхванатата от анкетното проучване група лица има почти равно съотношение между мъже и жени. При разпределението по пол - жените (51,2%) минимално превалират спрямо мъжете (48,8%). Възрастовото разпределение на анкетиранията лица се характеризира с почти равномерно разпределение като най-много са лицата на възраст до 40 г. – 23,6 %, а най-малко – 16,2 % са в групата от 51 до 60 г., следвани от възрастовата група над 60 г. – 17,3 %. Това е логично, тъй като с възрастта наблюдаваме обеззъбяване на населението, а често лицата в тази възраст са с по-ниски доходи.

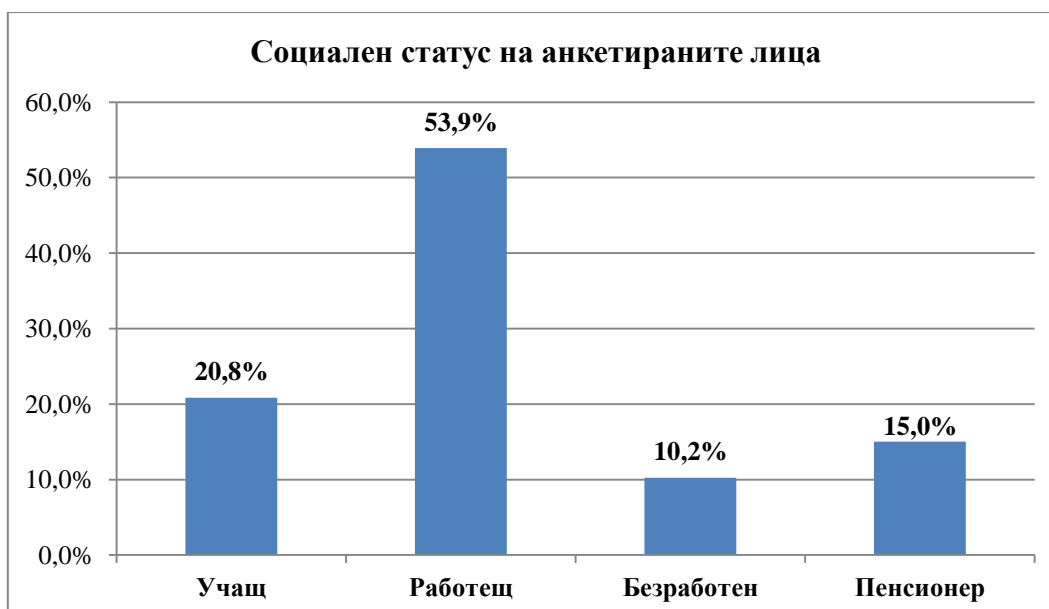
Фиг. 1. Разпределение на анкетиранията лица според местоживеенето.

Преобладаващата част от анкетиранията лица са жители на столицата – 69,4 %, което е съвсем логично като имаме предвид факта, че проучването е проведено в град София. Следващата група с лица от други градове, които са избрали да ползват стоматологична помощ в столицата – 19,6 %, а на последно място са лица живеещи в селата – 11,0 % (фиг. 1). Тук водещата причина вероятно е търсене на висококвалифицирани специалисти, оборудвани със съвременна апаратура.

Фиг. 2. Разпределение на анкетираните лица според доходите им в лева.

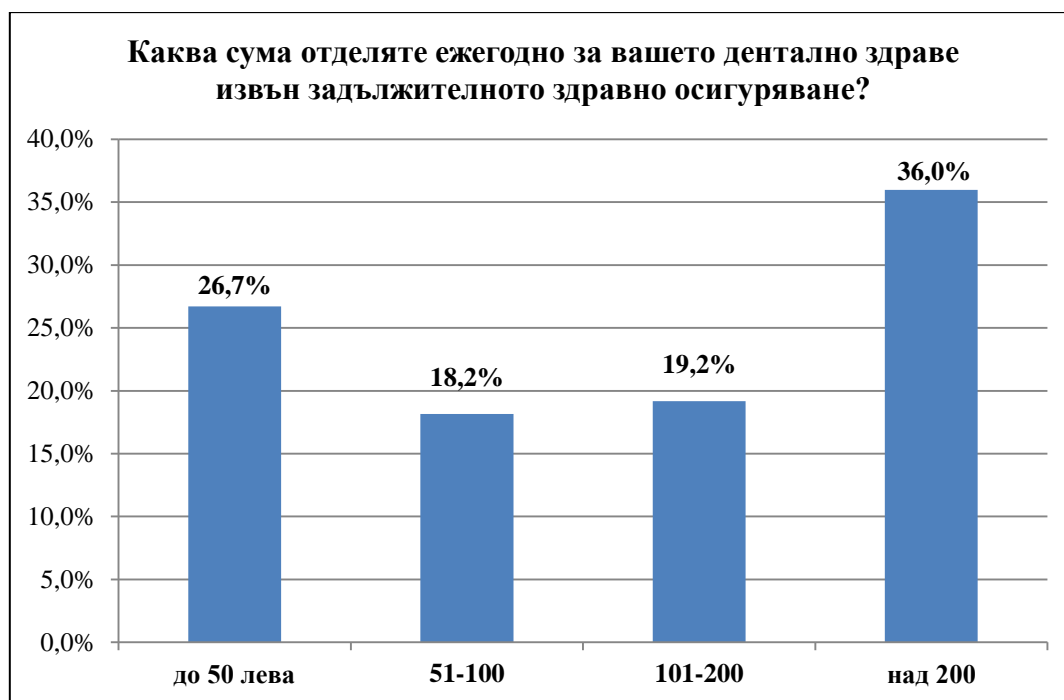
Най голяма е групата със среден доход на член от семейството 301 – 600 лева (26,4 %), следвана от лицата с доход 601 – 1000 лева – 26,0 %. Анкетираните с доходи под 300 лева и над 2000 лева са около 15 % за двете групи (фиг. 2). По официални данни на НСИ за декември 2016 г. средната заплата за страната е 1012 лева, което кореспондира с подадените отговори имайки предвид, че става дума за среден доход на член на семейството, т.е. са включени лица без или с ниски доходи (деца, безработни и пенсионери).

Фиг. 3. Социален статус на анкетираните лица.

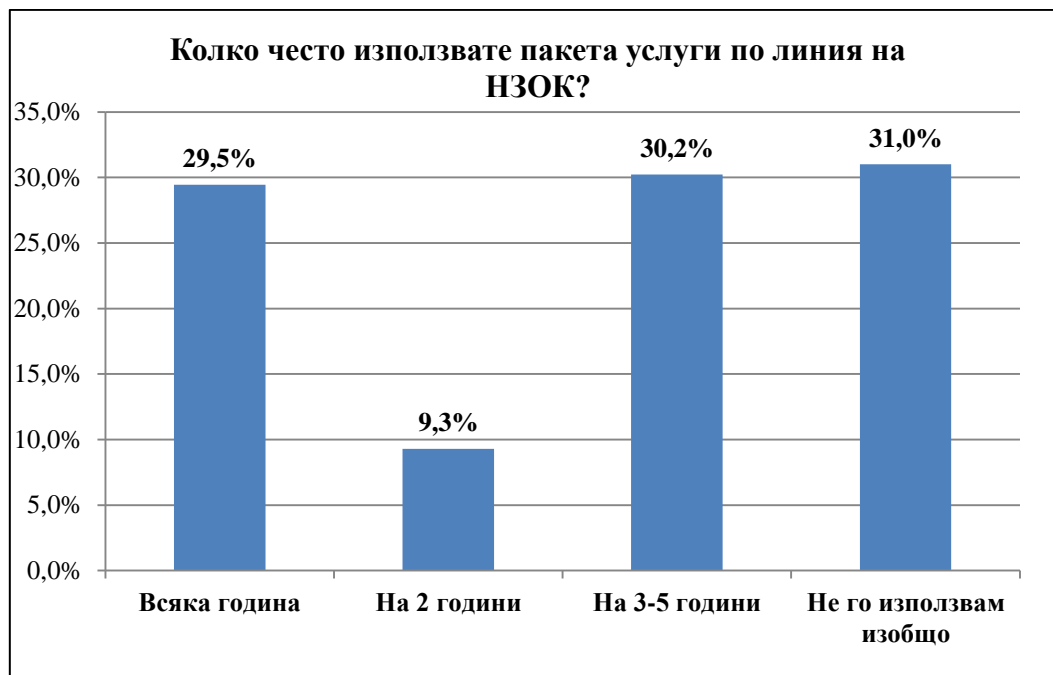
Преобладаващата част от респондентите попадат в групата на работещите – 53,9 %. Това е логично – това са хора, които най-лесно могат да отделят средства за стоматологични

услуги. Следват групите на учащите – 20,8 % и пенсионерите – 15,0 %. Най-малък е дялът на безработните – 10,2 %, което е очаквано предвид ограничените им финансови възможности (фиг. 3).

Фиг. 4. Средства, отделяни за дентални услуги от респондентите в лева.

В областта на медицината стоматологията има най-голям дял на кешовите плащания. Най-голямата група е на лицата, отделящи над 200 лева за дентални услуги годишно – 36,0 %, следвана от групата с разходи до 50 лева – 26,7 %. Между 51 и 100 лева на година дават за стоматология 18,2 %, а 19,2 % се вметват между 101 и 200 лева (фиг. 4). Този резултат показва, че финансирането на денталната помощ от НЗОК е крайно недостатъчно и е необходимо да се оптимизира.

Фиг. 5. Колко често анкетираните лица ползват услуги по линия на НЗОК.

Както е видно от фиг. 5 едва 29,5 % от анкетираните ползват ежегодно услуги по линия на задължителното здравно осигуряване. Лицата, които се възползват от тези услуги на всеки две години са 9,3 %, а 30,2% на 3 до 5 години опират до тази възможност. Прави впечатление изключително големия дял на лицата, които никога не използват дентални услуги, заплатени от НЗОК – 31,0 %. Това едва ли се дължи единствено на незнание, а по-скоро някои от респондентите считат, че поеманите от НЗОК услуги са пренебрежимо малки, докато при други търсещи стоматолог единствено при проблем бързината на услугата е от значение както и липсата на здравна книжка в настоящия момент.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Всеизвестен е фактът, че денталната медицина е изцяло на свободния пазар. Това води до неравнопоставеност в здравеопазването, в резултат на което хората с по-ниски социално-икономически позиции прекарват по-голям брой години в лошо здравословно състояние.

Дентална помощ ползват преди всичко работещите, които разполагат с финансовата възможност да отделят средства за своето дентално здраве. Преобладаващата част от потребителите заплащат директно тези услуги като над 61% много рядко или изобщо не ползват дентална помощ по линия на задължителното здравно осигуряване.

Всичко това води до задълбочаване на негативните тенденции в денталното здраве на всички възрастови групи от населението. Това е и предпоставка за обективната невъзможност за влагане на висококачествени дентални материали и съвременни методики в денталното лечение и пълен отказ от дентално обслужване на населението с обеззъбени челюсти.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Андреева-Райнова Г., Ц. Воденичаров, Н. Попов. Предизвикателства пред здравното осигуряване в България. Здраве и наука, декември 2016, година VI, брой 4 (024), с. 16-19.
2. Гончев В., Неравенства в здравеопазването – проблеми в Европейския съюз и

- България – Научни трудове на Русенския Университет - том 52, серия 8.3, 2013, с. 37-41.
3. Попов Н., Т. Златанова, Р. Михайлов. Профилактиката, осъществявана по линия на доброволното здравно осигуряване в България за периода 2003 – 2012г., Превантивна медицина VI, 2017, 1 (11), с.20-23.
  4. Черкезов, Т., Ключови механизми за подобряване на качеството в здравеопазването, сп. „Медицински мениджмънт и здравна политика”, МУ -гр. София, година XLIV, бр.2, 2013г., стр. 48-60
  5. Щерева-Николова, Н., Попов Н., Осигуряване на дентална помощ за възрастните хора в Република България, Юбилейна научна сесия – 60 години катедра „Социална медицина” МУ-Пловдив, сборник доклади, Изд. Медицински Университет – Пловдив, 2011, стр. 16-24.
  6. Щерева Н., Н. Попов. Дентална помощ при възрастните хора, Глава V от Актуални проблеми на стареенето и старостта, под редакцията на проф. д-р Ц. Воденичаров, Симел 2009.
  7. Shtereva N., Ageing and Oral Health Related to Quality of Life, Rejuvenation Research, 2006, Vol. 9, 2:355-357.